

De Prinses Irenebuurt is gebouwd in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Plan Zuid van Berlage met de tot een station doorgetrokken Minervalaan werd niet voltooid. De door Van Eesteren in het AUP van 1934 voorziene strokenbouw kwam evenmin tot stand. In december 1940 werd het Uitbreidingsplan Zuideramstelkanaal vastgesteld.

Door WO II werd niet gebouwd; wel was het gebied al opgehoogd: het zandland was lang speelterrein. Pas in looptempo zult u zien dat het verschil met grootschaliger jaren vijftig-zestig wijken, zoals Buitenveldert, vooral is dat de flats, villa's en eengezinswoningen elk of per blokje een eigen ontwerp laten zien.

Veel architecten die aan de bouw hebben bijgedragen waren vóór de tweede wereldoorlog al actief als 1e of 2e generatie 'functionalist' of ontwerper in de Amsterdamse School-stijl.

In 1952 meldden diverse particuliere gegadigden zich, bouwondernemingen, die hier graag aan de slag wilden. Zij vormden met architecten van hun keuze een commissie Plan Zuider Amstelkanaal van de Amsterdamse Bedrijfsgroep Bouwindustrie. De kavels werden uitgegeven aan deze "eigenbouwers", nog zonder aanpassing van het plan van 1940. Architect J.J.B. Franswa trad namens de architecten op richting gemeente, later samen met D. Greiner. Franswa maakte een kavelplan voor het eerst te bebouwen westelijk deel, Greiner oostelijk. De woningen waren bestemd "voor de welstandssector". Om de Rijkspremie niet mis te lopen niet groter dan 375 m³, flats 325 m³.

Toen al met de bouw begonnen was, in 1953, werd pas een gewijzigd plan in hoofdlijnen vastgesteld, in 1956 gevolgd door een "echt" bestemmingsplan. Er was meer ruimte voor "maatschappelijke functies" aangewezen dan oorspronkelijk. De zuidelijke grens liep maar tot de Prinses Irenestraat.

Deze geschiedenis is er de oorzaak van dat de buurt stedenbouwkundig eigenaardig in elkaar steekt en dat er geen sociale woningbouw aanwezig is.

Start wandeling bij Bagels & Beans Parnassusweg 218

De Parnassusweg zou winkelstraat worden en de Beethovenstraat verkeersweg richting Rotterdam (A3).

1. Flats en winkels ter weerszijden van de Parnassusweg, architect Auke Komter, bouwjaar 1957. Auke Komter was een befaamd lid van de zogenaamde groep '32', een groep functionalistische architecten die binnen 'de 8' een conflict veroorzaakten; van deze zogenaamde tweede generatie functionarissen mocht er bijvoorbeeld weer wat meer versiering in een ontwerp komen. Op de Minervalaan zult u zien wat overbleef van drie door Komter ontworpen villa's. In Amsterdam is een ander bekend gebouw van zijn hand het gebouw van roeivereniging 'De Hoop'. Komter ontwierp ook een flat aan de Beethovenstraat. Op de begane grond was zijn atelier en kantoor.

2. Vestiging Kantongerecht aan Parnassusweg 200, architect B. Loerakker (VDL), bouwjaar 1970-75, uitbreidingen met de Arrondissementsrechtbank en het Parket in 1992. Binnen is bijzonder de zichtbare betonstructuur, die ook in de Thomaskerk is toegepast. Het oudste deel is in 2013 aangewezen als gemeentelijk monument. Het gehele complex wordt herzien, zie website Zuidas, www.zuidas.nl.

3. We lopen door tussen Dirk Schäferstraat en Johannes Worpstraat, we zien een rijksmonument geïnspireerd op Le Corbusier, vier flatgebouwen in strokenbouw met 3 lagen, architect A. Warners, bouwjaar 1957, toepassing van kleurrijke buitenplaten, ontwerp Joseph Ongenaë, die u straks ook zult zien in de Prinses Margrietstraat. In Amsterdam West is een soortgelijk complex "de 'Verfdoos'".

Warners ontwierp ook een flatgebouw aan de Beethovenstraat waar we de wandeling zullen beëindigen.

3.a Langs het water treft u de eerste vrijstaande meestal min of meer vierkante villa's aan. We zien als tweede huis aan de linkerhand: Dirk Schäferstraat 59, villa, architect Peters, bouwjaar 1958, bevat een tegeltableau in de voorgevel van M.C. Esscher, voorstellende 'Vogels en vissen'.

We steken de Parnassusweg over en kijken nog even naar:

4. Het over de weg door H.D. Bakker in 1967 gebouwde complex van woningen en kantoren, poort naar de stad, wat anders dan die bij Beethovenstraat, eerste ontwerp was van Dudok, voor specifieke groepen, is niet doorgegaan.

5. De eerste paal in de buurt werd geslagen in 1953 voor de eengezinswoningen Willem Pijperstraat 5-21, architect J.J.B. Franswa. Hij ontwierp voor de oorlog bijvoorbeeld het aan de overkant van de kade gelegen complex met de beelden op de hoek van Gerrit van der Veen. De stijl die nu hier werd gebruikt heet shake-hands, een kruising tussen modern en traditioneel. Kenmerkend zijn de betonnen raamomlijstingen, stalen ramen en deuren, luifels.

In de zijstraat ziet u rijen garages. Dit was een belangrijk twistpunt, gewonnen door de bouwers, bijna elk huis heeft een garage, dat was toen nieuw. Kavels werden geruild om dit voor elkaar te krijgen.

In het zuidelijk deel van de straat ziet u rechts drive-in woningen, daar geloofden niet alle architecten in, ze kwamen er wel. Nog een twistpunt was platte daken of niet; opgelost door her en der een lessenaarsdak toe te staan en toch ook platte daken.

In de volgende straat, Henriëtte Bosmansstraat ook huizen van Franswa met betonnen versierde gevelplaten.

6. Doorgaand langs de oever ziet u een roze prieeltje, als kunstwerk "Het huis aan het water" van Dicky Brand vergund tegelijk met de opdracht voor de fietsbrug.

7. Langs een verhoogde bungalow van C. de Geus en J.B. Ingwersen, 1959, in 1988 verbouwd door Cees Dam, (gelijkend op het gemeentelijk monument van Ingwersen Herinkhave 19 in Buitenveldert) en een 'echte' bungalow uit 1954 (F.U. Verbruggen, P.R. Goldsmidt), weer rechtsaf de Minervalaan op.

8. Minervalaan 96, hier is afgebroken het enige huis in twee lagen met punt dak, architect F.W. de Vlaming, bouwjaar 1954. De Vlaming was in 1962 met anderen ook architect van het Hiltonhotel.

Minervalaan 104 en 108: villa's in twee lagen, platte daken richtlijn, architect Auke Komter, bouwjaren 1958 en 1959, nr. 108 niet meer herkenbaar.

Aan de overzijde op nr. 99 een villa van Auke Komter uit 1957 in verbouwing, hier als bijzonderheid met een versiering van een tegeltableau en beeldhouwwerk in de gevel, alleen het laatste nog zichtbaar.

9. We steken over naar de hoek van het (wand-) Minervapad voor Minervalaan 103, "Het Badhuis", architect M. Kamerling, bouwjaar 1957. De tegels waar het huis zijn naam aan ontleende zijn enige jaren terug overgestuct.

10. Daarnaast op nr. 105 een neo-moderne villa in 2003 gebouwd naar ontwerp van Henk Duijzer, HM Architecten. Een eigentijdse interpretatie van licht, lucht en ruimte, gebouwd met een stalen skelet.

We volgen nu het Minervapad en gaan rechtsaf de Prinses Margrietstraat in.

11. Prinses Margrietstraat 22 t/m 52, enkele malen eengezinswoningen twee onder één kap met garages van architect A. Warners, bouwjaar 1957, met dezelfde kleurrijke buitenplaten als op de flats van deze architect die u eerder zag.

Aan het eind van de straat links ziet u al en gaat u linksaf achter de kerk langs:

12. Prinses Irenestraat 36, Thomaskerk, nu gemeentelijk monument, architect K.L. Sijmons, bouwjaar 1966, betonnen structuur binnen zichtbaar, geïnspireerd door de kapel van Le Corbusier in Ronchamp, buitenzijde met baksteen en tegels, raam van A. Saura. K.L. Sijmons had zich in 1934 met anderen aangesloten bij de groep '32', die vooral het kunstzinnige aspect van de architectuur in ere wilde herstellen, waarbij Le Corbusier en de klassieke oudheid als voorbeelden dienden. Sijmons was met Zanstra en Giesen in 1934 architect van de bekende atelierwoningen in de Zomerdijkstraat.

13. flats op een rij aan de even zijde van de Beethovenstraat, allemaal verschillend, vaak met een brede onderbouw en een kopfunctie van oorspronkelijk winkel of showroom, van Du Pon met binnentuin CitizenM hotel, van Franswa tweemaal, van 1954 Merkelbach en Elling (Merkelbach zat in schoonheidscommissie en werd in 1956 stadsbouwmeester), van P. Zanstra en dan bij de C. Doppeerkade een net aangewezen gemeentelijk monument van D. Greiner. Poortfunctie. Greiner ontwierp hier ook eengezinswoningen en twee onder één kap woningen

We lopen nu door richting Beethovenstraat en steken over.

14. Aan de oneven zijde: Merkelbach en Elling met medewerking van Mart Stam, poortfunctie. Dan Gulden en Husslage, dan Zanstra, dan A. Komter met atelier en binnentrap, dan A. Warners, allemaal uit 1957. Flat Warners (gelijkenis Unité d'habitation van Le Corbusier in Marseille) recent aangewezen als gemeentelijk monument.

15. Op de hoek van de Beethovenstraat nrs. 195-265, ziet u dan de 'Princesseflat' van architect Mart Stam, bouwjaar 1960, een flatgebouw in 10 lagen met garages en daarboven een kantoor/atelier waar Stam in de zestiger jaren zelf werkte. In procedure voor aanwijzing als rijksmonument. Al op de kaart van 1940 een ster, eerdere jaren '50 ontwerpen voor een insectvorm niet doorgegaan. Mart Stam behoort tot de zogenaamde eerste generatie functionarissen en dit 'late' werk van hem is één van de eerste hoogbouwoningen van zijn hand. Bekender in Amsterdam Zuid zijn de 'drive-in'-woningen in de A. van Dijkstraat die hij met anderen in 1936 ontwierp.

We vervolgen de route in de Prinses Irenestraat en zien dan aan de rechterhand:

16. Het Nicolaas Lyceum, bouwjaar 1959, van architect L. Peters (die ook de villa van nr. 3a bouwde) is afgebroken.

17. Het Convict en de kapel met bouwjaar 1961 ook ontworpen door Peters. Nu restaurant As en toonzaal boven.

18. En tenslotte rust u uit in het onvolprezen Beatrixpark dat vooral groen en rustig moet blijven!